

Vergi İncelemelerindeki Usul ve Esaslarla İlgili Olarak Yürürlüğe Giren Kanun ve Yönetmelikler Hakkında

BFS - 2011/13
İstanbul, 16.11.2011

Gelir Vergisi Kanunu ve diğer bazı kanunlarda değişiklik yapan 6009 sayılı Kanun ile “Mükellef Hakları, Vergi İncelemeleri, Vergi Otoritesinin Görüş ve Kanaatleri” konularında yapılan değişiklikler neticesinde vergi mevzuatının yorumlanması ve vergi incelemelerinin uygulanması hakkında yeni esaslar kabul edilmiştir. Kanun’un bahsi geçen konulara ilişkin maddeleri 2011 yılı başından itibaren yürürlüğe girmiş ve 2011 yılı içinde de bu maddelerin uygulamasına yönelik olarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Bu sirkülerimizde, 6009 sayılı Kanun’un söz konusu maddeleri ile uygulamaları hakkındaki yönetmeliklere dönük olarak topluca bilgi verilmektedir.

6009 Sayılı Kanun:

Söz konusu Kanun 01.Ağustos.2010 tarih ve 27659 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanun’un sirkülerimize konu edilen hususları içeren maddeleri ise 2011 yılı başından tarihten itibaren yürürlüğe girmiştir. Bu maddelerde bahsi geçen hususlar genel hatlarıyla aşağıdaki gibidir;

- Vergi incelemeleri tam veya sınırlı inceleme olarak iki gruba ayrılmış ve incelemelerin belirli süreler içerisinde tamamlanması kuralı getirilmiştir. İncelemeye başlandığı tarihten itibaren tam incelemelerin en fazla bir yıl, sınırlı incelemelerin en fazla altı ay içerisinde bitirilmesi esastır.
- Vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı vergi inceleme raporu düzenlenemeyecektir. Eski uygulamada vergi inceleme elamanlarınca bu düzenlemelere aykırı raporlar düzenlenebiliyor ve uygulamada Maliye Bakanlığı ile mükellefler arasında gereksiz ihtilaflara sebebiyet veriliyordu.
- Düzenlenen vergi inceleme raporları işleme konulmadan önce “rapor değerlendirme komisyonları” tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilecektir. İncelemeyi yapanla komisyon arasında uyuşmazlık oluşması ve vergi inceleme elemanının görüşünde ısrar etmesi halinde ise rapor hakkındaki son kararı Maliye Bakanlığı nezdinde oluşturulan “Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu” verecektir.
- Yetkili makamlardan alınan yazılı görüşe göre uygulama yapan mükelleflere verilen görüşün yanlış olduğu veya bir hükmün uygulama tarzındaki içtihadın değiştiği gerekçesiyle “vergi cezası” kesilemeyecek ve “gecikme faizi” hesaplanamayacaktır. Eski uygulamada, Gelir İdaresi’nden alınan yazılı görüşün (mukteza) yanlış olması halinde “vergi cezası” kesilmiyor, buna karşılık sadece “gecikme faizi” hesaplanıyordu. Bundan böyle cezanın yanı sıra “gecikme faizi” de alınamayacaktır.

Vergi İnceleme Yönetmeliği:

Yukarıda açıklanan Kanunla yapılan düzenlemelerle ilgili uygulamaları belirlemek amacıyla "Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği", "Vergi İnceleme Yönetmeliği", "Vergi İnceleme Rapor Okuma Yönetmeliği" yayımlanmıştır.

Bunlara göre;

- Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar, inceleme görevinin verilmesinden itibaren en geç otuz gün içinde incelemeye başlayacaktır.
- Vergi incelemesine, incelemeye tabi olan nezdinde düzenlenecek "İncelemeye Başlama Tutanağı" ile başlanacaktır.
- Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar, vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı vergi inceleme raporu düzenleyemezler. Eğer, inceleme sırasında, vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülerin vergi kanunlarına aykırı olduğu kanaatine varılırsa, bu husus bağlı oldukları birim aracılığıyla Gelir İdaresi Başkanlığına bir rapor ile intikal ettirilecektir. Gelir İdaresi Başkanlığı da en geç yirmi iş günü içerisinde görüşünü ilgili birime yazılı olarak bildirecektir.
- İncelemelerin mümkün olan en kısa sürede tamamlanması esası kabul edilmiş ve buna paralel olarak inceleme süreleri sınırlandırılmıştır. Bu süreler, incelemeye başlandığı tarihten itibaren tam incelemelerde en fazla bir yıl, sınırlı incelemelerde en fazla altı ay olarak belirlenmiştir.

Denetim Kurullarının Birleştirilmesi:

Vergi incelemeleriyle ilgili olarak yürürlüğe konulan yeni uygulamalar yanında ayrıca 2011 yılı Temmuz ayında çıkartılan Kanun Hükmünde Kararname ile vergi denetim birimleri de tek unvan altında birleştirilmiştir.

Kararnameye göre doğrudan Maliye Bakanı'na bağlı olmak üzere VERGİ DENETİM KURULU BAŞKANLIĞI kurulmuş; Hesap Uzmanı, Maliye Müfettişi, Gelirler Kontrolörü ve Vergi Denetmeni unvanları kaldırılmış ve tüm çalışanların ortak olarak kullanacağı 'Vergi Müfettişi' unvanı getirilmiştir.

Yeni oluşturulan "Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı" bünyesinde dört farklı Grup Başkanlığı yer almaktadır:

- Küçük ve Orta Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığı
- Büyük Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığı
- Organize Vergi Kaçakçılığı ile Mücadele Grup Başkanlığı
- Örtülü Sermaye, Transfer Fiyatlandırması ve Yurtdışı Kazançlar Grup Başkanlığı.

Netice olarak; yukarıda bahsi geçen Kanun ve ilgili yönetmelikler vasıtasıyla, vergi kanunlarının uygulanması ve yorumlanmasında uygulamaya yön vermek ve açıklık getirmek, incelemelerin vergi mevzuatına uygun şekilde yürütülmesini ve öngörülebilir bir süre içerisinde tamamlanmasını temin etmek, düzenlenen vergi inceleme raporlarının işleme konulmadan önce yetkili komisyonlar vasıtasıyla değerlendirilmesi suretiyle bunların vergi mevzuatına uygunluğunu sağlamak için yeni esas ve kurallar getirilmiştir.

Bunların bazılarını tekrar özetlersek;

Vergi müfettişleri “vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı vergi inceleme raporu düzenleyemezler. Eğer, vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülerin vergi kanunlarına aykırı olduğu kanaatine varırlarsa, bu hususu bağlı oldukları birim aracılığıyla Gelir İdaresi Başkanlığına bir rapor ile bildirirler. Gelir İdaresi Başkanlığı, en geç yirmi iş günü içerisinde görüşünü ilgili birime yazılı olarak bildirir.”

Vergi müfettişlerince düzenlenen raporlarla ilgili olarak, vergi müfettişleri ile Rapor Değerlendirme Komisyonları arasında uyumsuzluk çıkarsa bu raporlar üst değerlendirme mercii olan Maliye Bakanlığı nezdindeki “Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu”nda karara bağlanacaktır.

Ayrıca vergi tutarı 10 milyon TL'yi geçenler doğrudan “Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu”na sevk edilecektir.

Öte yandan rapor okuma komisyonları gerekli olan hallerde ya da talep edildiğinde mükellefleri ve raporu yazan vergi müfettişlerini de dinleyebileceklerdir.